

A Pécsi Törvényszéken és a Pécsi Járásbíróságon kialakított gyermekmeghallgató szobák működéséről

„A felnőttek dolga megvédeni a gyermeket. A gyermeket nem tudom úgy be, vagy elzárni, hogy ne legyen dolgom vele.”

Arról pedig, hogy a hatóság az ő érdekében jár el és folytatja az eljárást meg is kell győzni a gyermeket. Ennek jegyében hirdette meg Magyarország Kormánya 2012. évben a Gyermekbarát Igazságszolgáltatás évét is.

A gyermekmeghallgató szobák kialakításának intézményi rendszere:

A Gyermekközpontú igazságszolgáltatás olyan igazságszolgáltatási rendszer, amely garantálja, tiszteletben tartja, és hatékonyan érvényre juttatja valamennyi gyermeki jogot, az elérhető legmagasabb szinten biztosítja a gyermekek jogainak tiszteletben tartását, érvényesítését, elsődleges szempontként juttatja érvényre a részvételükkel folyó ügy, őket érintő minden ügyben a gyermekek mindenképp felett álló jogait, érdekeit.

Így a gyermekbarát igazságszolgáltatás jellemzői különösen az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés, a gyermek életkorának megfelelő, gyors az emberi méltóságot tiszteletben tartó, a gyermeki jogokat elismerő és figyelembe vevő rendszer, melyben érvényre jut a gyermek joga az eljárásban való részvételre, az eljárás megértésére, a magán és családi életének tiszteletben tartására és a méltóságára.

Alapja a gyermekek jogairól szóló New Yorkban 1989. november 20-án aláírt Egyezmény, az Európai Tanács Miniszteri Bizottságának Gyermekbarát igazságszolgáltatásáról szóló iránymutatása, valamint az Európai Bizottság Gyermekjogi ütemterve. E szabályozás lényege szerint biztosítani kell a gyerekek azon jogának hatékony érvényesítését, hogy részvételükkel folyó, vagy őket érintő minden ügyben elsődleges szempont legyen a gyermekek mindenképp felett álló érdekeinek figyelembevétele. A gyerekek jogainak előmozdítása és védelme azon

uniós célkitűzések egyike, amelyre a Lisszaboni Szerződés fokozott hangsúlyt helyezett. Az Európai Unióról szóló szerződés jelenleg hatályos szövege 3 cikkének 3. bekezdése kifejezetten előírja az Unió számára a gyermekek jogainak előmozdítását, védelmét. Emellett a gyermekek jogait belefoglalták az Európai Unió Alapjogi Chartájába. A Charta 24. cikke elismeri, hogy a gyerekek függetlenül és önállóan rendelkeznek jogokkal. Úgy rendelkezik továbbá, hogy a hatóságoknak és a magánintézményeknek is a gyerekek mindenek felett álló érdekét kell az elsődleges szempontnak tekinteni.

A gyerekek sokféleképpen kerülhetnek *kapcsolatba az igazságszolgáltatással*. Például a szüleik elválnak, nem tudnak megegyezni a gyermekek elhelyezéséről, bűncselekményt követnek el, vagy azok tanúivá, illetve áldozataivá válnak, menedéket kérnek. Ha a gyerekek olyan igazságszolgáltatással kerülnek kapcsolatba, amely nem gyermekbarát, jogaikat számos korlátozás, sérelem érheti.

A hatályos *polgári eljárásjog* (Pp.65/A. § (1) bekezdése) rendelkezése szerint, ha a bíróság a perben a házasságról, a családról és a gyámságról szóló (1952. évi IV. törvény, Csjt.74. §-a) törvényi szabályozásnak megfelelően a felek kiskorú gyermekének, mint érdekeltnek a meghallgatásáról döntött, indokolt esetben egyidejűleg a kiskorú részére ügygondnokot rendel. A bíróság úgy is határozhat, hogy a kiskorút a felek, és a felek képviselői távollétében hallgatja meg.

E meghallgatásnak megfelelő helyül szolgál a gyermek meghallgató szoba.

A *büntető anyagi és eljárásjogi szabályok* pedig külön fejezetben szabályozzák a fiatalokat érintő, az általánostól eltérő szabályokat. Eszerint fiatalok a 2013. évi július 1. napjától hatályba lépett új Büntető törvénykönyv szerint a 12 -18 év közötti személy, a legsúlyosabb erőszakos bűncselekmények elkövetése esetén a 12 és 14. év közötti elkövetők is büntethetők.

Kiemelendő a *kiskorúak áldozati szerepe*, amikor a büntetőeljárásban sértettként, illetve sértett-tanúként szerepelnek. A gyerekek életkoruknak megfelelően sokkal kiszolgáltatottabbak, veszélyeztetettebbek, amikor büntetőeljárásba kerülnek, ekként fokozottan ügyelni kell arra, hogy az eljárás a lehető legkevesebb ártalommal járjon, és megelőzhető legyen a másodlagos viktimizáció. Az eljárás által okozott újbóli áldozattá

válás abból fakad, hogy a gyermek a kihallgatás során újra és újra átéli a cselekményt. Mindezért az eljárási törvény határozott rendelkezése, hogy kiskorút csak akkor lehet tanúként kihallgatni, ha vallomása más bizonyítékkal nem biztosítható. Ha pedig a kiskorú egyben az ügy sértettje is, akkor rendszerint szükség van a vallomására, amelyet gyakorlatban elsőként a nyomozóhatóság vesz fel.

A tárgyalásra tanúként nem idézhető és tárgyaláson nem hallgatható ki, aki annak időpontjában 14. életévét nem töltötte be. A 14. életévét be nem töltött kiskorút ugyanis a rendőrség meghallgathatja, amennyiben az ügyész nem tesz indítványt a nyomozási bíró előtti meghallgatásra. Amennyiben a nyomozóhatóság hallgatja ki a 14. év alatti kiskorút, akkor a törvény nem zárja ki a bíróság előtti meghallgatás lehetőségét, bár ehhez nem a tárgyalóterem nyilvánossága előtt, hanem úgynevezett, kiküldött, megkeresett bíró útján kerül sor. Ha a gyermekkorú tanú meghallgatását a nyomozási bíró foganatosítja, akkor a bíróság eljárásában nem kerülhet sor a kihallgatására, ugyanakkor, ha a 14. életévét a tárgyalás idején már betöltötte, az esetben is csak akkor hallgatható ki, ha a tőle várható bizonyíték mással nem pótolható.

A gyermekmeghallgató szobák kialakítása:

A gyermek kihallgatásával szerzhető bizonyíték igen értékes, a gyerek elsődleges befolyásmentes spontán előadását lehet a legmegbízhatóbb információforrásnak tekinteni, ezért különösen fontos, hogy a megfelelő képzettségű emberek mellett megfelelő technikával és körülmények között hallgassák ki a gyerekkorút.

Ezen intézményi körben váltak hangsúlyossá a folyamatosan kialakításra kerülő gyermekmeghallgató szobák, úgy a nyomozóhatóságnál, mint a bíróságon. Ebben a helységben kerülhet sor a gyerekkorú kihallgatására.

Ekként volt igen nagy érdemi előrelépés a Pécsi Törvényszéken, illetőleg a Pécsi Járásbíróságon a gyermekmeghallgató szobák kialakítása, és 2013. év június hónaptól való működtetése.

Fontos a tizennegyedik életévét meg nem haladott személy meghallgatását egy olyan speciálisan kialakított gyermekmeghallgató szobában fogatosítani, amelyben a büntetőeljárás céljával összhangban biztosítható, hogy az eljárási cselekmény a gyermekkorú lehetőség szerinti *kíméletevel*, a gyermek mindenképp felett álló érdekét szem előtt tartva valósuljon meg.

A gyermekmeghallgató szobák a gyermekkorú *életkori sajátosságainak* megfelelően, kifejezetten az erre vonatkozó szakmai szempontok figyelembevételével kerültek kialakításra, és ehhez igazodik berendezése, felszereltsége is. A gyermekmeghallgató szobák kialakításának és felszereltségének a gyermek szükségleteihez kellett igazodni annak érdekében, hogy biztosítsa a gyermek *lelki és fizikai biztonságát, biztonságérzetét*. A játékokkal, gyermekbútorral is felszerelt meghallgató szoba biztosítja az eljárásban a gyermekbarát környezetet.

A gyermekmeghallgató szobában *kép és hangfelvétel* készítésre alkalmas technikai eszközök szükség szerinti beállítása pedig biztosítja a meghallgatás rögzítését, elkerülendő a gyermekek esetleges többszöri, ismételt meghallgatása. A gyerek tanúvallomásának audovizuális rögzítése biztosíthatják azon célt, miszerint *el kell kerülni a másodlagos sérülés* lehetőségét. Ugyanis sok esetben az átélt trauma ismételt felidézése nagyobb kárt okozhat a gyerek pszichés fejlődésében, mint maga az elszenvedett sérelem. Ennek *egyik oka*, hogy a gyereket a feltételezett elkövetőhöz általában valamifajta *érzelmi viszony fűzi*, és ebbe helyezi el a sérelmére elkövetett cselekményt. A trauma feldolgozásában nem segít, ha többször is felidézettjük, gyakorta évekkel később is a cselekményt. Ami fontos, a szükségtelen többszörös kihallgatások elkerülése, valamint a büntetőeljárásban való részvétel kellemetlen élményeinek csökkentése. Ez okból is megfontolandó, hogy készüljön-e meghallgatásokról videofelvétel, amely teljes értékű hitelt érdemlő bizonyítékként felhasználható a bírósági eljárásban.

Az informatikai kommunikációs technológiai eszközök, a videokonferencia alkalmazása mellett a videokamera lehetővé teszi, hogy a kiskorú sértettek aktívan részt vegyenek az eljárásban és közben ne kerüljenek közvetlen kapcsolatba a vádlottakkal.